

1.PALVELUKOKONAISUUS	Koti-, asumis- ja hoivapalvelut
2. PALVELUN NIMI	Varhaisen tuen palvelut/ omaishoidon tuki
3. LAIT JA ASETUKSET	<ul style="list-style-type: none">• Laki Omaishoidon tuesta (937/2005)• Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)• Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)• Sairausvakuutuslaki (1301/2014)• Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)• Vuorotteluvapaalaki (1305/2002)• Lastensuojelulaki (417/2007)• Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992 ja 912/1992)• Sosiaali- ja terveysministeriön ja Suomen Kuntaliiton antamaan laatusuosituksen hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017 - 2019 (julkaisuja 2017:6).
4. PALVELUN YLEISKUVAUS	<p>Laki omaishoidon tuesta (937/2005) 2 § määrittelee omaishoidon tuen kokonaisuudeksi, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarpeenmukaisista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta sekä omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Siihen tulee liittää mm. tieto omaishoitoa tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrästä ja sisällöstä.</p> <p>Omaishoito on hoitomuoto, joka tukee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden ja/tai vamman vuoksi säännöllistä hoitoa ja/tai huolenpitoa tarvitsevien kaikenikäisten henkilöiden kotona asumista. Säännöllinen hoito ja huolenpito järjestetään hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön toimesta. Henkilökohtaisissa perustoiminnoissa avustamisen lisäksi huolenpito sisältää myös hoidettavan päivittäisten toimien valvontaa, ohjausta ja tukemista, mikä koskee erityisesti henkilöitä, joilla on mielenterveysongelmia, aivovamma tai muistisairaus, kehitysvammaisia henkilöitä, sekä muita henkilöitä, joilla on psyykkisen tai kognitiivisen toimintakyvyn vajeita. Henkilökohtaisia perustoimintoja ovat esim. lääkitys, ruokailut, peseytymiset, pukeutumiset, henkilökohtainen hygienia, liikkuminen ja wc-asioinnit. Omaishoitoon voi sisältyä myös hoidettavan auttamista kodin ulkopuolisissa toiminnoissa. Omaishoidon tuen palkkio maksetaan korvauksena tehdystä hoitotyöstä.</p> <p>Omaishoidon tuen keskeiset käsitteet:</p> <p>Omaishoito: vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla;</p> <p>Omaishoitotosopimus: hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan</p>

	<p>Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä;</p> <p>Omaishoitaja: hoidettavan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen;</p> <p>Omaishoidon tuen kokonaisuus: muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.</p> <p>Tukeen ei ole oikeutta, mikäli avun tarve on esimerkiksi pelkästään ruoanlaitossa, siivouksessa tai asiointissa kodin ulkopuolella. Arvioinnissa otetaan huomioon myös perheen normaalit sisäiset vastuut, esim. puolisoitten välinen tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vastuu lapsesta.</p> <p>Hoitoisuusluokkaa ja hoidettavan toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne. Arvioitaessa otetaan huomioon sosiaalinen ympäristö, hoidettavan fyysinen ja psyykinen tila, ikä, muut sosiaali- ja terveystalvelut sekä yhteiskunnan tukimuodot. Omaishoitajan terveys ja toimintakyky tulee vastata omaishoidon asettamia vaatimuksia. Omaishoidolla yhdessä muiden sosiaali- ja terveys- palveluiden kanssa pyritään takaamaan hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävät palvelut. Hoidettavan kodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Omaishoidon tuen päätöksenteon tukena käytetään terveydentilaa koskevia lausuntoja sekä muita selvityksiä/lausuntoja.</p> <p>Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaali- ja/tai terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä, ja saa hoito- ja hoivapalvelua muun kuin omaishoitajan toimesta. Tukea tai sen mahdollista korotusta myönnetään pääsääntöisesti pitkäkestoiseen (yli 3 kk) omaishoitoon, poikkeuksena palliatiivisen tai saattohoitopäätöksen saaneet asiakkaat.</p>
<p>5. HOITOISUUSLUOKAT</p>	<p><i>Aikuisten omaishoidettavien palvelutarpeen arvioinnissa hoitoisuusluokkien määrittelyssä hyödynnetään RAI HC:n viitearvoja toimintakykymittareista CPS, ADLH, MAPLe (yksi tai useampi mittari "häilyttää" ja IADL -viitearvot ylittävät).</i></p> <p>Hoitoisuusluokka 1.</p> <p>Hoitopalkkio 399,91 €/kk</p> <p>Hoidettava tarvitsee toistuvasti päivittäin hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa selviytyäkseen henkilökohtaisista perustoiminnoistaan, joita ovat esim. lääkitys, ruokailut, peseytymiset, pukeutumiset, henkilökohtainen hygienia, liikkuminen ja wc-asiointit. Avuntarpeita tulee olla useissa toiminnoissa. Hoidettava tarvitsee myös ohjausta ja valvontaa kodin ulkopuolella liikkumisessa. Hoidon tarve ei välttämättä edellytä hoitajan ja hoidettavan asumista samassa taloudessa lukuun ottamatta alaikäistä hoidettavaa. Hoitaja sitoutuu toistuvaan päivittäiseen huolenpitoon ja hoitoon hoidettavan luona useita kertoja päivän aikana. Hoidettava voi olla lyhyen ajan yksin tai on koulussa, päivähoitossa tai muussa päivätoiminnassa.</p> <p>Aikuiset <i>Asiakkaan hoidon tarpeen kokonaisarvioinnin yhteydessä suuntaa</i></p>

antavana kriteereinä käytetään: RAI -viitearvoja CPS 1 tai enemmän, ADLH 2 tai enemmän, IADL 8 tai enemmän, MAPLe 3 tai enemmän.

Lapset ja nuoret (alle 18-vuotiaat)

Arvioinnissa huomioidaan terveen lapsen ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä hoitotoimenpiteiden tarvetta.

Hoitoisuusluokka 2.

Hoitopalkkio 610,49 €/kk

Hoidon ja hoivan tarve on ympärivuorokautista ja hoidettava tarvitsee lähes jatkuvaa hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa useissa henkilökohtaisissa perustoiminnoissa, joita ovat lääkitys, ruokailut, peseytymiset, pukeutumiset, henkilökohtainen hygienia, liikkuminen ja wc-asioinnit. Hoidettava ei pysty liikkumaan kodin ulkopuolella ilman saattajaa tai avustajaa.

Palkkioluokkaa voidaan alentaa alempaan palkkioluokkaan, mikäli hoidettavalla on käytössä runsaasti muita hoidettavan tarpeisiin vastaavia palveluita:

- Kotiin annetut hoiva- ja hoitopalvelut (kotihoiton palveluita yli 30 h/kuukausi).
 - Henkilökohtainen avustaja (yli 30 h/kuukausi tai enemmän).
- Omaishoitaja ei voi toimia henkilökohtaisena avustajana.
- Kodin ulkopuolista toimintaa kolmena tai useampana päivänä viikossa (päivähoito, työtoiminta, päiväkeskus).
 - Koulunkäynti ei alenna palkkioluokkaa, mikäli siihen ei liity aamu- tai iltapäivätoimintaa

Aikuiset

Asiakkaan hoidon tarpeen kokonaisarvioinnin yhteydessä suuntaa antavana kriteerinä käytetään RAI -viitearvoja CPS 3 tai enemmän, ADLH 3 tai enemmän, IADL 15 tai enemmän, MAPLe 4 – 5.

Lapset ja nuoret (alle 18-vuotiaat)

Arvioinnissa huomioidaan terveen lapsen ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarvetta.

Erityishoitoisuusluokka 3.

Hoitopalkkio 799,81 €/kk

Myönnetään hoidollisesti raskaaseen siirtymävaiheeseen esim. saattohoito (saattohoitopäätös tehty), sairaudesta/onnettomuudesta kuntoutuminen ja laitoksesta kotiin siirtyminen tai muu vastaava tilanne. Erityishoitoisuusluokka 3:n mukaista omaishoidonpalkkiota voidaan myöntää edellyttäen, että hoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai päätoimista opiskelua. Sen sijaan hoitajalla voi olla eläketuloja. Hoitajalla ei voi olla vähäistä suurempia tuloja, oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen erityishoitorahaan tai oikeutta vuorotteluvapaalain mukaiseen vuorottelukorvaukseen. Hoitotyö edellyttää hoitajan jatkuvaluonteista työpanosta ja on luonteeltaan vaativaa. Hoitoisuus vastaa ympärivuorokautisen laitoshoidon tarvetta ja yöllä tarvittava hoito on toistuvaa ja jatkuvaluonteista. Päätös tehdään pääsääntöisesti määräaikaiseksi.

	<p>Siirtymävaiheeseen tai kuntoutumiseen myönnettävää palkkiota maksetaan enintään puolen vuoden ajan. Mikäli omaishoidon tarve jatkuu siirtymävaiheen jälkeen, tehdään uusi päätös hoidettavan hoitoisuuden perusteella.</p> <p>Aikuiset RAI -viitearvoja CPS 3 tai enemmän, ADLH 3 tai enemmän, IADL 15 tai enemmän, MAPLe 4 – 5.</p> <p>Erityishoitoisuusluokka 4.</p> <p>Hoitopalkkio 1786,37 €/ kk</p> <p>Erityishoitoisuusluokan mukaista hoitopalkkiota voidaan maksaa hoitajalle, joka jää pois ansiotyöstään hoitamaan hoidollisesti erityisen raskasta hoidettavaa. Omaishoito on kodin ulkopuolisen, pysyvän ympärivuorokautisen hoivan tai hoidon vaihtoehto. Hoidon tarve on ympärivuorokautista ja yöllä tarvittava hoito on toistuvaa ja jatkuvaluonteista. Hoidon tarve arvioidaan pitkäkestoiseksi ja sitä seurataan säännöllisesti. Hoitoisuusluokkaa voidaan alentaa hoidontarpeen tai hoitajan elämäntilanteen muuttuessa. Erityishoitoisuusluokka on tarkoitettu korvaamaan palkkaa ansiotyöstä. Erityishoitoisuusluokan ulkopuolelle jäävät hoitajat, jotka saavat palkkatuloja, äitiys- tai vanhempainrahaa, sairausvakuutuslain mukaista erityishoitorahaa, vuorottelukorvausta tai eläketuloja.</p> <p>Aikuiset RAI -viitearvoja CPS 3 tai enemmän, ADLH 3 tai enemmän, IADL 15 tai enemmän, MAPLe 4 – 5.</p>
<p>6. YHTEYDENOTTO, PALVELUTARPEEN ARVIOINTI, ASIAKASSUUNNITELMA JA ASIAKKUUDEN SEURANTA</p>	<p>Yhteydenotto: Omaishoidon tukeen liittyvää yleistä ohjausta ja neuvontaa saa tarvittaessa Asiakas- ja palveluohjausyksiköstä. Asiakas voi olla yhteydessä myös suoraan omaishoidon tuen yksikköön. Omaishoidon tuen hakemus liitteineen toimitetaan omaishoidon tuen yksikköön. Mikäli liitteitä ei ole toimitettu 2 kuukauden kuluessa hakemuksen saapumisesta, hakemus raukeaa ja siitä tehdään kielteinen päätös</p> <p>Palvelutarpeen arviointi: Palvelutarpeen arviointi suoritetaan kotikäyntinä yhdessä asiakkaan, omaishoitajaksi hakevan, omaishoidon palveluohjaajan sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Kotikäynnillä selvitetään ja arvioidaan asiakkaan ja hoitajaksi hakeutuvan kokonaistilanne ja jaetaan tietoa palvelun sisällöstä ja saatavilla olevista tukimuodoista. Palvelutarpeen arvioinnin tukena hyödynnetään RAI HC arviointia. Lasten kohdalla hyödynnetään asiantuntijalausuntoja. Lasten ja nuorten (alle 18-vuotiaat) kohdalla voidaan hyödyntää toimintakyky- ja hoitoisuusmittaria.</p> <p>Viranhaltijapäätös Omaishoidon tuesta tehdään kirjallinen viranhaltijapäätös, joka lähetetään omaishoitajalle. Viranhaltijapäätöksen tekee kuntayhtymän virassa oleva omaishoidon tuen palveluohjaaja. Omaishoidon tuki myönnetään kuntayhtymän hyväksymän määrärahan ja myöntämisperusteiden perusteella alkamaan hakemuskuukauden alusta. Päätöksenteon tukena käytetään yksilökohtaista harkintaa. Viranhaltijapäätökseen voi hakea muutosta ja oikaisua 30 päivän kuluessa hakijan saatua tiedon päätöksestä.</p>

	<p>Omaishoidon tuen myöntämisperusteiden täytyessä asiakkaalle voidaan silti tarjota omaishoitoa tukevia palveluita sekä vapaajärjestelyjä, vaikka hän ei tekisikään virallista omaishoidon toimeksiantosopimusta.</p> <p>Kielteisen palvelupäätöksen saaneille varmistetaan heidän tarpeitaan vastaavan tuen järjestäminen.</p> <p>Omaishoitotosopimus Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kuntayhtymän välillä omaishoitotosopimus, joka on toimeksiantosopimus. Sopimuksen liitteenä on hoito- ja palvelusuunnitelma. Jos sopimus tehdään määräaikaisena, kirjataan sopimukseen määräaikaisuuden perusteet.</p> <p>Hoito- ja palvelusuunnitelma Laaditaan yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa ja siihen kootaan kaikki asiakkaan tarvitsemat palvelut ja muut tukimuodot sekä myös vastuutahot. Suunnitelmaan tulee kirjata tiedot omaishoitajan antaman hoidon määrästä ja sisällöstä, muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö, omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö sekä tieto siitä, miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.</p> <p>Asiakkuuden tuki ja seuranta: Palveluohjaus on keskeisessä roolissa omaishoitajan hoitotehtävän tukemisessa. Sen tavoitteena on helpottaa, neuvoa, auttaa ja tukea omaishoitoperheiden elämää sekä koordinoida ja sujuvoittaa palveluiden kohdentumista. Asiakkaalla on oma palveluohjaaja omaishoidon tuen yksiköstä. Palveluohjaaja on asiakkaan käytettävissä tarpeen mukaan.</p>
<p>7. KESKEYTYKSET</p>	<p>Omaishoitajan terveydentilasta johtuva keskeytys: palkkionmaksu keskeytyy 5 vrk:n kuluessa (lääkärin-/hoitajan todistus), mikäli lausuntoa ei toimiteta palkkion maksu keskeytetään välittömästi.</p> <p>Ennalta tiedetty terveydenhoidollinen syy (esim. leikkausoperaatio); palkkio keskeytyy hoidon alkaessa, ellei omaishoitaja osallistu hoitoon hoitojakson aikana.</p> <p>Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy 30 vrk:n kuluessa.</p> <p>Palkkionmaksu keskeytyy, mikäli hoidettava on yli neljä (4) vrk kaudessa lakisääteisten vapaapäivien lisäksi ympärivuorokautisessa lyhytaikaishoidossa tai muualla kodin ulkopuolella.</p> <p>Omaishoitajan tai/ja -hoidettavan osallistuminen enintään kahden viikon kuntoutukseen/vuosi ei vaikuta hoitopalkkion maksamiseen eikä vapaapäivien kertymiseen/kulumiseen.</p> <p>Lyhyt ulkomaanmatka (max.30 vrk) ei keskeytä palkkion maksamista. Sitä pidemmältä ulkomailla oleskelun ajalta ei makseta omaishoidon hoitopalkkiota.</p>

8. OMAISHOITAJAN VAPAAT

OMAISHOITAJAN LAKISÄÄTEINEN VAPAA

Omaishoidon tuen toimeksiantosopimuksen perusteella toimiville omaishoitajille myönnetään vapaata kolme vuorokautta kuukaudessa.

Lakisääteisen vapaan pitämiseen liittyviä ohjeistuksia:

- Mikäli omaishoitoa ei ole toteutunut kalenterikuukauden aikana vähintään 15 vuorokauden ajalta, vapaita kertyy kaksi vuorokautta kuukaudelta
- Mikäli omaishoito ei ole toteutunut kalenterikuukauden aikana lainkaan, vapaita ei kerry.
- Vapaita ei voi pitää ennakoon
- Omaishoitaja voi myös jaksottaa ja pitää lakisääteisen vapaan alle vuorokauden pituisina jaksoina. Asiaksmaksu peritään jokaiselta alkavalta vuorokaudelta.
- Kuluvan vuoden kertyneet vapaapäivät on käytettävä vuoden loppuun mennessä.

Vapaapäivien kuluminen

<u>Hoidon järjestämismuoto</u>	<u>Hoidon kesto/1vapaapv</u>	<u>Vapaiden kuluminen</u>
Ensisijaiset:		
Ympärivuorokautisesti perhehoidossa	24 h	24 h = 1 vapaapv
asumisen lyhytaikais-hoidon yksikössä	24 h	24 h = 1 vapaapv
hoitolaitoksessa	24 h	24h = 1 vapaapv
Toissijaiset:		
Oma sijainen, toimeksiantosopimus	6 - 24 h	6-24 h = 1 vapaapv
Perhehoito	6 - alle 24 h	enint. 6 h = 0,5 vapaapv 6-alle 24 h = 1 vapaapv
Päiväkeskus	6 - 7 h	4-5 päiväkeskuspäivää = 3 vapaapv
Omaishoidon yksikön hoitaja kotiin	4 - 8 h	alle 4 h = 0,5 vapaapv 4 - 8 h = 1 vapaapv
Ostopalveluna hoitaja kotiin *	4 - 8 h	alle 4 h = 0,5 vapaapv 4 - 8 h = 1 vapaapv

*Erytistilanteissa erikseen palveluohjaajan kanssa sovitusti voidaan ostaa palvelua kotiin myös enemmän, enintään 72 h/kk

	<p>VIRKISTYSVAPAA / MUU VAPAA</p> <p>Kuntayhtymä voi järjestää omaishoitajalle lakisääteisten vapaiden lisäksi enintään 8 tunnin mittaisia virkistysvapaita sekä pidempiä perhehoidon lisävuorokausia. Alle vuorokauden mittaisen vapaiden pitäminen ei vähennä hoitopalkkiota. Näitä vapaita annetaan yksilöllistä harkintaa käyttäen käytettävissä olevien resurssien mukaan ja kun lakisääteiset vapaapäivät on käytetty. Harkinnanvaraisten vapaiden saantiin vaikuttaa hoidon sitovuus ja vaatavuus sekä hoidettavan saamat muut palvelut ja kokonaistilanne. Vapaista sovitaan aina erikseen omaishoidon palveluohjaajan kanssa. Virkistysvapaita tekevät omaishoidon tuen tukitiimit ja perhehoitajat.</p>
9. YHDYSPINNAT	<ul style="list-style-type: none"> • Ikäopastin (asiakasohjaus) • 3. sektorin toimijat • Kotihoito, vammaispalvelu, terveydenhuolto (hoitavien tahojen sosiaalityöntekijät, neuvolat, lääkärit, hoitajat, fysioterapeutit), lastensuojelu ja muut lapsiperheiden sosiaalipalvelut, varhaiskasvatus ja koulu, kuntoutusyksiköt, ikääntyneiden varhaiset, palvelut, sosiaalityö, muistikoordinaattorit • Kuntien palvelut (hyte, tekninen toimi ym) • Oppilaitokset • LAPE -palvelut
10. ASIAKASSEGMENTOINTI	<ul style="list-style-type: none"> • Perus-/aktiiviasiakas: omaishoitaja tulee toimeen lakisääteisillä vapailla, vuotuisella hoito- ja palvelusuunnitelman arvioinnilla ja hän saa määritellyn hoitopalkkion.. • Avainasiakas: omaishoitajalle ei riitä pelkät lakisääteiset vapaat. Omaishoitoperhe (=omaishoitaja ja omaishoidettava(t)) käyttää runsaasti muita sote-palveluja. Omaishoidettavan hoidon tarve usein ympärivuorokautista. Omaishoitaja ottaa usein yhteyttä omaan palveluohjaajaan tai muihin sote-toimijoihin. Perheellä usein äkillisiä muuttuvia tilanteita ja runsasta tuen tarvetta.
11. Omaishoitajien valmennus ja koulutus	<p>Omaishoidon tuen valmennuskokonaisuus muodostuu ensitietopäivistä ja julkisten sekä järjestötoimijoiden kesken toteutuvasta yhteistyöstä. Ensitietopäivien lisäksi julkiset toimijat järjestävät säännöllisiä tapaamisia omaishoitajille.</p>
12. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset omaishoitajille	<p>Kuntayhtymä järjestää omaishoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastuksia. Terveystarkastuksen ammattihenkilö tekee tarkastuksia säännöllisesti. Tarvittaessa voidaan konsultoida myös lääkäriä.</p>
13. Asiakkuuden päättyminen	<p>Omaishoidon tuki päättyy tai sopimus voidaan purkaa ilman irtisanomista sen kuukauden loppuun, jonka aikana hoidettavan hoito terveydentilan muutoksista tai muusta syystä johtuen käy tarpeettomaksi. Kuntayhtymä voi irtisanoa omaishoidonsopimuksen kahden kuukauden irtisanomisajalla. Omaishoitaja voi irtisanoa sopimuksen yhden kuukauden irtisanomisajalla. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden, tulee omaishoidon tuen sopimus purkaa välittömästi kuntayhtymän toimesta. Hoitajaa ja hoidettavaa kuullaan ennen sopimuksen purkamisesta. Päätöksen sopimuksen päättymisestä tekee viranhaltija.</p>